

در این کتابخانه اشاره گردیده و در انتها ضمن یادى از ایران شناسان آلمانى به ذکر تعداد آثار موجود از آنها در کتابخانه مى پردازیم.

- دیوان شرقى و غربى West-Ostlicher Diwan اثر گوته Goethe J. W. که تحول عمیقى در توجه مردم آلمان و تمام اروپا به ادبیات ایران به وجود آورد. اولین بار در سال ۱۸۱۴ چاپ گردید (چاپ ۱۹۱۰ آن در کتابخانه موجود است).

- متن کامل فارسى دیوان حافظ توسط هرمان برگهاوس Hermann Brockhaus در شهر لایپزیگ، ۱۸۵۴.

- ترجمه کامل گلستان سعدى توسط نسلمان Nesselmann سال ۱۸۶۴.

- فرهنگ «فارسى - عربى - تركى - آلمانى» توسط تسنکر Th. Zenker چاپ اول ۱۸۶۶ (چاپ ۱۹۶۷ در کتابخانه موجود است).

- دیوان ایرانى فریدریک بودنشتت F. Bodenstedt شاعر معروف آلمانى که میرزا شفیع Mirza Schaffy تخلص مى کرد و به همین مناسبت این مجموعه به نام «دیوان میرزا شفیع» انتشار یافته چاپ ۱۸۷۸.

- بهترین اثر تحقیقى درباره اصول زبان شناسى ایران "Grundriss der Iranischen Philologie" توسط Wilhelm Geiger در دو جلد که در استراسبورگ، ۱۸۹۵-۱۹۰۴ منتشر شده است.

- کتابى در ریشه شناسى زبان فارسى اثر Paul Horn که در سال ۱۸۹۳ منتشر شده است.

- ترجمه کامل اوستا توسط گلدنر K. F. Geldner در سه جلد که در سال های ۱۸۹۶-۱۸۸۶ منتشر شده است.

- دوره جامع «زبان شناسى و ادبیات ایران» زیر نظر بارتولومه Bartholomae خاورشناس معروف آلمان با همکاری جمعى از ایران شناسان و محققین آلمانى انتشار در سال های ۱۸۹۵ تا ۱۹۰۱.

در سال ۱۳۲۸ شمسى در دواطاق كوچك تو در تو، جنب پارلمان مجلس شورای ملی، هسته اولیه يك كتابخانه تخصصى در موضوع ایران شناسى - اسلام شناسى شكل گرفت. كتابخانه اى كه به همت سيدحسن تقى زاده (رئيس وقت مجلس سنای سابق) و با یارى مرحوم دكتور زریاب خوبى (اولین مدیر کتابخانه) به عنوان کتابخانه مجلس سنا تاسیس گردید.

در آغاز حدود ۵۰۰ الی ۶۰۰ جلد کتاب داشت و سی سال بعد، به عنوان يك كتابخانه تخصصى و جامع در سطح کشور و حتى خاورمیانه شهرت یافت. انتخاب منابع با دقت و وسواسى خاص، زیر نظر کارشناسان خبره و کتاب شناس صورت گرفته و از پذیرا شدن هر نوع کتاب و هدایای ناموزون به مجموعه پرهیز مى شد. در صحبتى كه با دومین مدیر كتابخانه داشتیم از ایشان سوال كردیم نمونه های خاصی از این منابع با ارزش كتابخانه را نام ببرید؟ ایشان در جواب اظهار داشتند: كل مجموعه با ارزش است و نمى توان عناوین خاصی را مشخص كرد.

در این مقاله سعی شده است جهت آشنایى با مجموعه ایران شناسى موجود در این كتابخانه، به ذکر اجمالى آثاری از انتشارات چهار کانون ایران شناسى (آلمان، انگلستان، فرانسه، هلند) از ابتدا تا اواسط قرن بیستم پردازیم.

آلمان:

فعالیت های فرهنگى مربوط به ایران در این کشور از قرن هجدهم آغاز شده است و همواره يکى از کانون های ایران شناسى و از مراکز مهم تحقیقات علمى و تاریخى مربوط به ایران بوده است و در حال حاضر نیز از این لحاظ مقام ممتازى در جهان دارد.

ابتدا به ذکر اجمالى اولین آثار مى پردازیم و سپس به تعداد انتشارات انستیتوها و انجمن های فرهنگى مربوط به ایران موجود

انستیتو جهت توسعه روابط فرهنگی آلمان با سایر کشورها در شهر اشتوتگارت تاسیس شده است.

ایران شناسان آلمانی و ذکر تعداد آثارشان

- بیست و شش عنوان کتاب از آثار تئودور نولدکه T. Noldeke که بیش از ۵۰ سال درباره زبان و فرهنگ و تاریخ ایران تحقیق کرده و گذشته از کتبی که در این باره از او منتشر شده، مقالات بی شماری در این زمینه در مجلات خاورشناسی آلمان و اروپا انتشار داده است.
- پنج عنوان از آثار فریدریک روزن F. Rosen ایران شناس نامی.
- دو عنوان کتاب از فریتس ولف F. Wolff متخصص معروف شاهنامه که تمام عمر فرهنگی خود را به تحقیق درباره این اثر گذرانید.

- سه عنوان کتاب از کاسکل W. Caskel استاد فارسی قسمت مطالعات شرقی دانشگاه کلن.

- سیزده عنوان کتاب از ویلهلم آیلرس Wilhelm Eilers استاد شرق شناسی دانشگاه وورتسبورگ، متخصص زبان های قدیم ایران.
- هشت عنوان کتاب از کورت اردمن Kurt Erdmann رییس قسمت هنرهای اسلامی موزه ملی برلن و متخصص هنر اسلامی ایران.

- دو عنوان کتاب از آثار اولاف هانسن Olaf Hansen استاد فارسی در بخش هند و ایرانی دانشگاه برلن.

- نوزده عنوان کتاب از آثار والتر هینتس Walter Hinz از برجسته ترین ایران شناسان آلمانی دارای تالیفات متعدد در زبان و صرف و نحو فارسی و متخصص تاریخ و تمدن صفوی.

- پنج عنوان کتاب از آثار هومباخ Humbach استاد زبان های هند و ژرمنی و ایرانی قدیم در دانشگاه های مانیتس و زاربروکن.
- چهار عنوان کتاب از آثار کراهه Hans Krahe استاد هند و ژرمنی و ایرانی دانشگاه توپینگن.

- سه عنوان کتاب از آثار یورگ کرامر Jorg Kraemer استاد مطالعات اسلامی دانشگاه ارلانگن، متخصص زبان ها و لهجه های ایرانی.
- دو عنوان کتاب از آثار ولفگانگ کراوزه Wolfgang Krause استاد هند و ژرمنی و ایرانی دانشگاه گوتینگن.

- هشت عنوان کتاب از آثار هلموت ریتز Hellmut Ritter استاد سابق انستیتوی شرقی و مرکز مطالعات فرهنگی درباره شرق جدید در دانشگاه فرانکفورت و متخصص تاریخ قدیم ایران.

- پنج عنوان کتاب از آثار هانس روبرت رویمر Hans Robert Roemer استاد سابق مطالعات شرقی دانشگاه مانیتس، متخصص تاریخ ایران بخصوص تاریخ دوره تیموریان، استاد مرکز فرهنگی شرق شناسی و مطالعات اسلامی در انستیتوی باستان شناسی آلمانی قاهره.

- «فرهنگ ایران باستان» توسط بارتولومه Bartholomae تاریخ نشر ۱۹۰۴.

- اثر تحقیقی و جامع آیین مانی توسط زالمان Salemann, ۱۹۰۸.
- اثر معروف پاول هورن Paul Horn به نام ادبیات ایران، ۱۹۰۹.
- ترجمه اوستا به آلمانی اثر فریتز ولف، Fritz Wolff. چاپ استراسبورگ، ۱۹۱۰.

- ترجمه کتیبه های هخامنشی توسط Weissbach, ۱۹۱۱.
- دستور زبان فارسی با نقل اشعار فارسی و شواهد ادبی از بهترین آثار گرامری مربوط به ایران / اثر زالمان Salemann, چاپ اول ۱۹۲۵ (چاپ ۱۹۴۸ در کتابخانه موجود است).

- ترجمه یشت های اوستا توسط هرمان لومل Hermann Lommel, چاپ ۱۹۲۷.

- دستور زبان فارسی توسط هانس یسن Hans Jensen چاپ هایدلبرگ، ۱۹۳۱.

- دنیای ایرانیان توسط اوتوفن وزن دونگ O. V. Wesendonk, چاپ مونیخ، ۱۹۳۳.

- کشف اللغات شاهنامه تالیف فریتس ولف Fritz Wolff که در نوع تاریخ ایران شناسی و مطالعات ایرانی بی نظیر است و حاصل سی سال کار «ولف» می باشد. (چاپ ۱۹۳۵)

- ترجمه آلمانی شاهنامه توسط هانس K. H. Hansen, چاپ ویسبادن، ۱۹۵۴.

انتشارات انستیتوها و انجمن های فرهنگی مربوط به ایران

- بیست و سه عنوان کتاب از انتشارات انجمن خاورشناسی آلمان "Deutsche MorgenLandische Gesellschaft" قدیمی ترین موسسه خاورشناسی آلمان که در اوایل قرن ۱۹ تاسیس شده است.

- پنج عنوان کتاب از انتشارات انستیتوی تتبعات شرقی Institut fur orientforschung وابسته به آکادمی علوم آلمان Deutsche Akademie der Wissenschaft که در سال ۱۷۰۰ تاسیس شده است.

- سه عنوان کتاب از انتشارات انجمن آلمان و شرق Deutsche orient Gesellschaft که در سال ۱۹۸۹ در برلین تاسیس شده است.

- چهار عنوان کتاب از انتشارات انستیتوی آلمان و شرق Deutsches orient-Institut این انستیتو بعد از جنگ دوم جهانی در هامبورگ تاسیس شده است.

- سه عنوان کتاب از انتشارات انستیتوی آلمانی روابط فرهنگی خارجی Deutsches Institut fur Auslandsbeziehungen این

- ترجمه کامل مثنوی از نیکلسون در ۸ جلد، چاپ لندن، ۱۹۲۵-۱۹۴۰.

- «تاریخ ایران از نظر باستان‌شناسی» توسط هر تسفلد Herzfeld چاپ لندن، ۱۹۳۵.

- بزرگ‌ترین اثر مربوط به هنر ایران "A Survey of Persian Art" توسط ایران‌شناس برجسته معاصر آمریکایی پروفیسور پوپ Pope در ۶ جلد، چاپ ۱۹۳۸.

- «میراث تمدن ایران» The Legacy of Persia اثر پروفیسور آربری A. J. Arberry، چاپ ۱۹۵۳.

انتشارات انستیتوها و انجمن‌های فرهنگی

مربوط به ایران

- هجده عنوان کتاب از آثار منتشر شده به وسیله Iran Society یا سخنرانی‌های ایراد شده در این انجمن. این انجمن در اوایل قرن بیستم به نام Persian Society تاسیس شد.

- یازده عنوان کتاب از آثار منتشر شده به وسیله «انجمن پادشاهی آسیایی بریتانیای کبیر و ایرلند»

- دو عنوان کتاب از آثار شرر A. Scherer استاد هند و ژرمنی و ایرانی دانشگاه هایدلبرگ.

- پنج عنوان کتاب از آثار اتو اسپیس Otto. Spies استاد مطالعات اسلامی دانشگاه بن، متخصص زبان‌های ایرانی.

- چهارده عنوان کتاب از آثار برتولد اسپولر Bertold Spuler رییس کرسی فرهنگ و تمدن خاور نزدیک و میانه و استاد مطالعات اسلامی دانشگاه هامبورگ، از متخصصین برجسته فرهنگ اسلامی ایران.

- شش عنوان کتاب از آثار فرانتس تشنر Franz Taechner استاد سابق شرق‌شناسی و مطالعات ایرانی دانشگاه مونستر.

هاراسویتس Harrassowitz

هاراسویتس از ناشران و کارگزاران با سابقه در ویسبادن آلمان است که در حوزه‌های مرتبط با شرق‌شناسی فعالیت دارد. از این ناشر ۱۲۵ عنوان کتاب در کتابخانه موجود است. به علاوه این ناشر در نقش کارگزار در تهیه بسیاری از منابع کتابخانه رایجی داده است.

انگلستان

فعالیت‌های مربوط به ایران‌شناسی در انگلستان از نیمه دوم قرن هفدهم آغاز گردیده است و از این تاریخ انگلستان پیوسته یکی از مراکز بزرگ ایران‌شناسی و مطالعات مربوط به تمدن و فرهنگ ایران بوده.

تاریخچه‌ای از مهمترین کارهای فرهنگی مربوط به باستان‌شناسی و مطالعات ایران در گذشته

(موجود در کتابخانه شماره دو)

- اصول قواعد زبان فارسی توسط جان گریو J. Greaves از دانشمندان آکسفورد، چاپ آکسفورد، ۱۶۴۹.

- زیج الغ بیک به انگلیسی توسط J. Greaves، چاپ ۱۶۵۰.

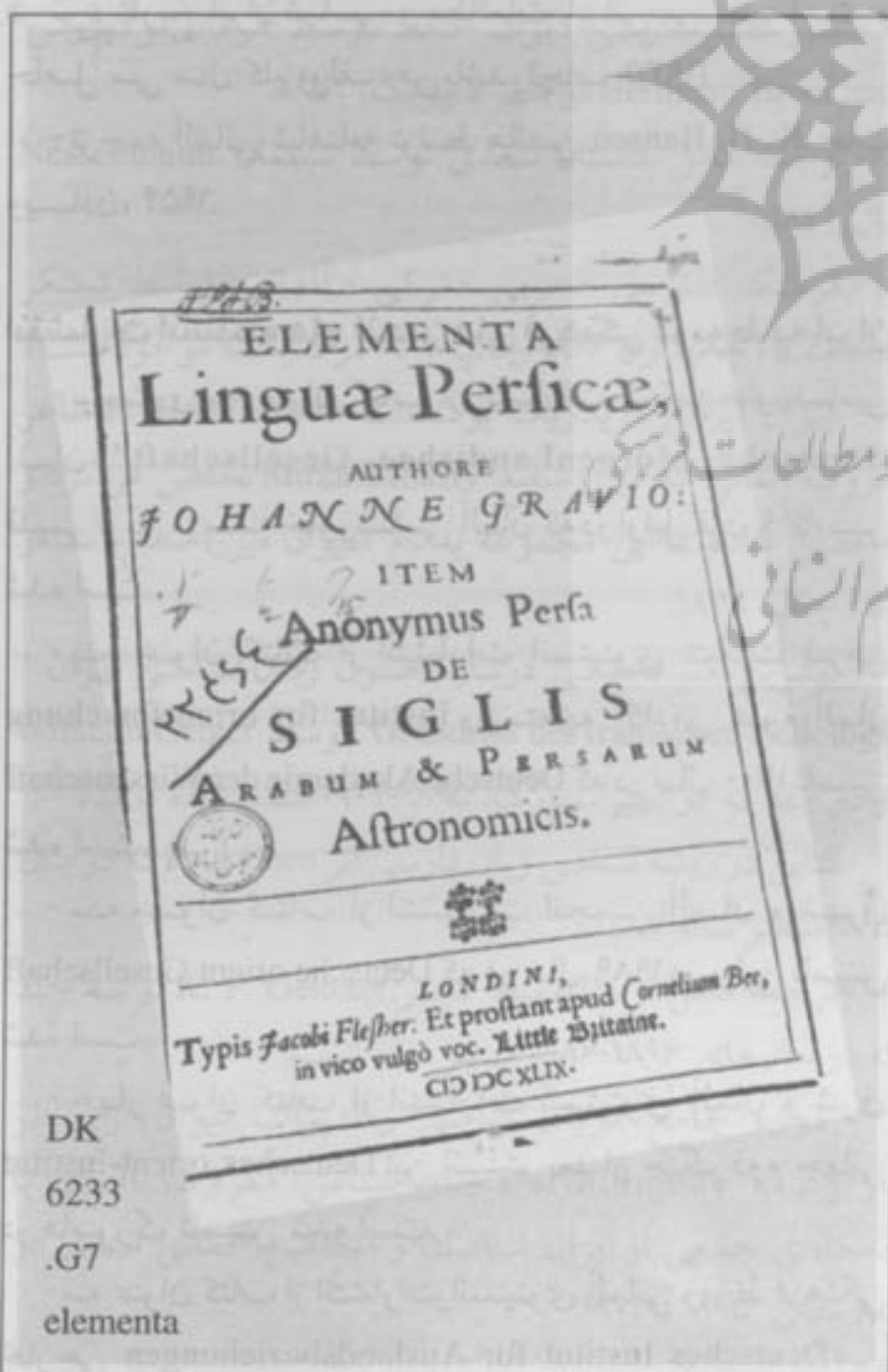
- اولین ترجمه گلستان سعدی به انگلیسی توسط فرنسیس گلدوین Francis Gladwin، چاپ ۱۸۰۸.

- اولین ترجمه اثر معروف مذهبی باستانی ایران «ارداویرافنامه» در اروپا توسط Pope، چاپ ۱۸۱۶.

- تاریخ ایران توسط سر جان ملکم Sir J. Malcolm چاپ لندن، ۱۸۱۵.

- متن فارسی شاهنامه با ملحقات آن در ۴ جلد توسط لمدن Lumden و ترنر مکن Macan T. چاپ ۱۸۲۹.

- «تبع در تاریخ و اجتماع ایران از قدیمی‌ترین ایام تا به امروز» اثر تحقیقی فریزر Fraser J. B. چاپ ادینبرو، ۱۸۳۴.

مراکز تعلیم زبان و ادبیات فارسی و آثار موجود از آنها

در کتابخانه شماره ۲

- چهل و یک عنوان از آثار دانشگاه کمبریج که در قرن سیزدهم میلادی تاسیس شده و مرکز اصلی مطالعات ایرانی در انگلستان است و دارای دانشکده مستقلی به نام «دانشکده مطالعات شرقی» Faculty of Oriental studies است که کرسی خاصی برای زبان و تاریخ و ادبیات ایران دارد.

- نخستین استاد این کرسی پروفیسور ادوارد براون و مهم ترین استاد بعدی این کرسی رینولد نیکلسن بودند. این دانشکده دارای کرسی خاص دیگری به نام «مطالعات عرفانی ایرانی» نیز می باشد.

- شش عنوان از آثار منتشر شده به وسیله دانشگاه لندن که دارای مرکز علمی مستقلی به نام «آموزشگاه مطالعات شرقی آفریقایی» The School of Oriental and African Studies است و شعبه خاصی به نام «دایره مطالعات خاور نزدیک و خاورمیانه» دارد.

- صد و نه عنوان اثر از دانشگاه اکسفورد که دارای دو دانشکده مطالعات شرقی و دانشکده ادبیات می باشد.

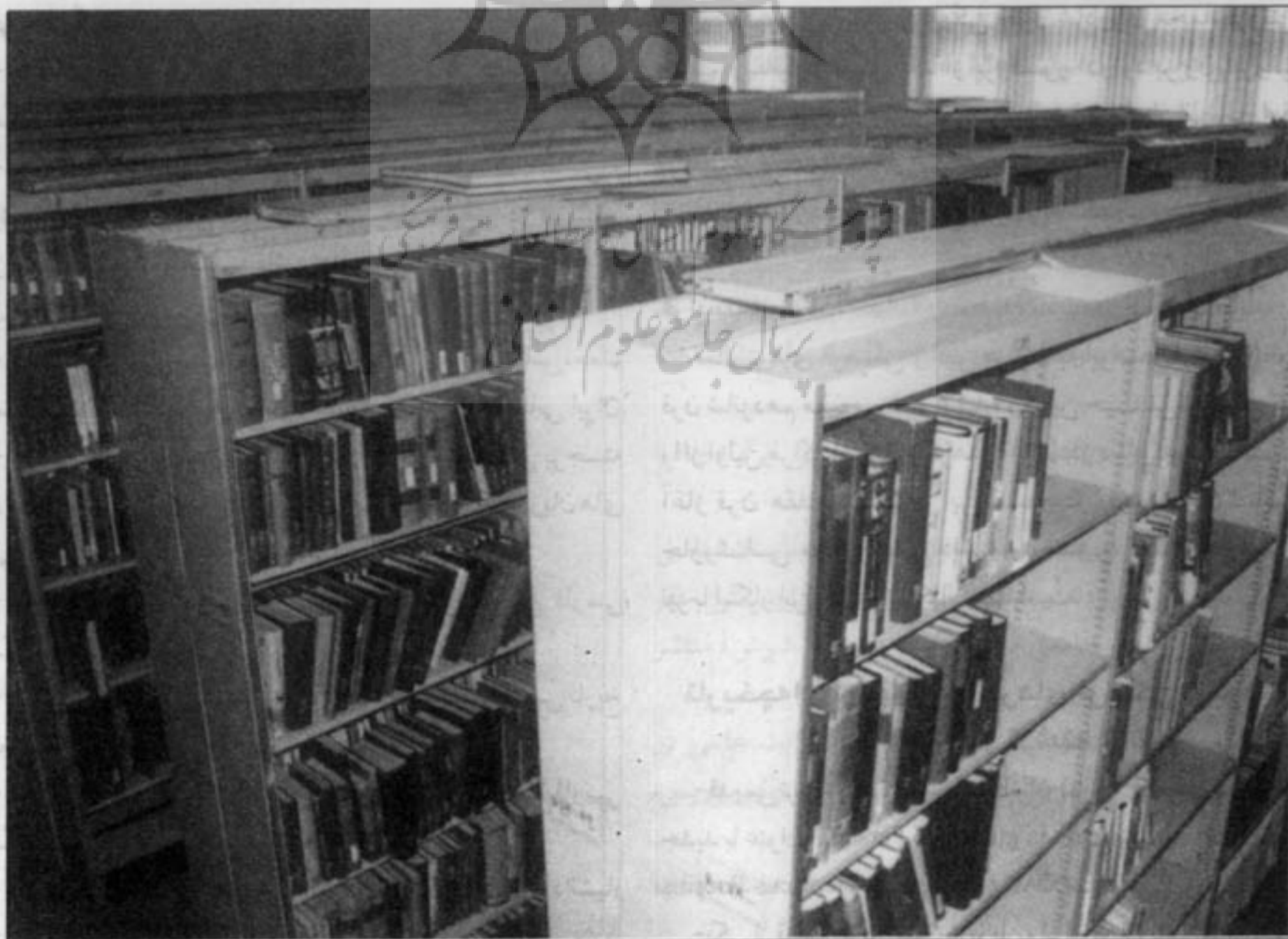
Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland

این انجمن از مهمترین مراکز خاورشناسی است و در سال ۱۸۲۳ در لندن تاسیس شد.

- پنجاه و شش عنوان کتاب از آثار «آموزشگاه مطالعات شرقی و افریقایی» The School of Oriental and African studies این موسسه وابسته به دانشگاه لندن است و در آن مطالعات و تحقیقات وسیعی درباره تمدن ها و فرهنگ های ملل آسیا و افریقا صورت می گیرد و دارای شعبه خاص مطالعات ایرانی و تعلیم زبان و ادبیات فارسی است.

- چهارده عنوان کتاب از آثار «انستیتوی پادشاهی امور بین المللی» Royal Institute of International Affaris که در سال ۱۹۲۰ تاسیس شده است، شعبه ای از آن مخصوص امور خاورمیانه است.

- چهار عنوان کتاب از آثار «شورای فرهنگی بریتانیا» The British Council. این شورا از وسیع ترین سازمان های روابط فرهنگی در تمام جهان است و در سال ۱۹۳۴ تاسیس گردیده است.

چهار عنوان اثر از دانشکده منچستر، که دارای کرسی خاص زبان و ادبیات فارسی است.

- چهارده اثر از دانشگاه ادینبرو University of Edinburgh: این دانشگاه در سال ۱۵۸۳ تاسیس گردیده است و دارای کرسی مخصوص زبان و ادبیات فارسی است.

- سه اثر از دانشگاه دورهام University of Durham، این دانشگاه دارای دایره خاصی به نام «مطالعات شرقی» است که کرسی مخصوص زبان فارسی و کرسی تاریخ ایران و خاور نزدیک دارد.

ایران شناسان انگلیسی

و ذکر تعداد آثار موجود از آنها در کتابخانه

- سی و نه اثر از ا. ج. آربری Arberry استاد سابق مدرسه زبان های شرقی دانشگاه کمبریج و جانشین براون و نیکلسون، فعال ترین ایران شناس انگلستان.

- دو اثر از پیتر آوری P. A. Avery دبیر هیات مدیره دایره المعارف ایران چاپ کمبریج.

- هفت اثر از ه. و. بیلی H. W. Bailey استاد فارسی دانشگاه کمبریج، متخصص زبان های باستانی ایران.

- یازده اثر از مری بویس Mary Boyce معلم دانشکده زبان های شرقی دانشگاه لندن.

- یازده اثر از الول ساتن Elwell-Sutton استاد کرسی فارسی دانشگاه ادینبرو.

- نه اثر از سر بزیل گری Sir Basil Gray متخصص نقاشی و مینیاتورهای ایران، رییس قسمت مینیاتورهای ایرانی در «بریتیش میوزیوم» و مولف اثر نفیس «نقاشی های ایران» که در سال ۱۹۶۰ در لندن چاپ و به چندین زبان دیگر ترجمه شده است.

- سه اثر از گرشویچ I. Gershevitch محقق و ایران شناس، معلم قسمت ایرانی دانشگاه کمبریج، متخصص زبان های باستانی ایران.

- نوزده اثر از هرمان هنینگ W. B. Henning متخصص برجسته زبان های باستانی ایران، استاد کرسی فارسی دانشکده زبان های شرقی دانشگاه لندن.

- هجده اثر از آن لمبتن Ann Lambton استاد کرسی فارسی دانشکده زبان های شرقی دانشگاه لندن.

- ده اثر از لارنس لاکهارت Laurence Lokhart متخصص تاریخ و جغرافیای ایران.

- پنج اثر از روبن لوی Ruben Levy استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه کمبریج.

- هشت اثر از مکنزی Donald Alexander Mackenzie دانشیار فارسی دانشکده زبان های شرقی دانشگاه لندن، متخصص متون

قدیمی و زبان های باستانی ایران. - بیست و چهار اثر از ولادیمیر مینورسکی Vladimir Minorsky برجسته ترین ایران شناس معاصر انگلستان.

- سه اثر از سیوری Roger Savory معاون کرسی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه لندن.

- سه اثر از استوری C. A. Storey معاون کرسی زبان و ادبیات فارسی «میس لمبتن» در دانشکده زبان های شرقی دانشگاه لندن.

نشریات ایرانی اوقاف گیب E. J. W. Gibb

اوقاف گیب، نام موقوفه ای بود که مادر الیاس جان ویلکینسن (Elias John wilkinson Gibb) (۱۸۵۶ - ۱۹۰۱) که زن ثروتمندی بود به یاد پسر جوان از دست رفته اش که از جوانی به ادبیات و علوم شرقی علاقه داشت، وقف کرده بود تا درآمد آن پیوسته به مصرف نشر کتاب های قدیمی فارسی و عربی و ترکی در ادبیات و تاریخ و فلسفه و دین برسد. او مقرر نمود که چند تن از دوستان پسرش هیات امنای موقوفه مزبور شدند و همه ساله هر کتابی را که مصلحت می دانند با هزینه این اوقاف به چاپ برسانند. پروفیسور ادوارد براون تا پایان عمر ریاست این انجمن را بر عهده داشت و با هزینه این انجمن تعدادی از متن های کهن فارسی را چه مستقلاً و چه به دستگیری محققان بزرگی چون شادوران محمد قزوینی به چاپ رسانیده است. بعد از پروفیسور ادوارد براون، پروفیسور نیکلسون و آربری روسای هیات امنای قسمت ایرانی این اوقاف بودند. از انتشارات با ارزش این موقوفه ۴۵ عنوان (۶۶ جلد) در کتابخانه شماره دو مجلس موجود می باشد.

فرانسویان

فعالیت های فرهنگی و ادبی مربوط به ایران در فرانسه از اواخر قرن شانزدهم مسیحی شروع شده و از این حیث می توان این کشور را از اولین مراکز آشنایی با فرهنگ ایران در دنیای غرب دانست. از آغاز قرن هفدهم تاکنون این کشور در حیطه ایران شناسی و خاورشناسی مقامی شامخ داشته و نخستین کنگره خاورشناسی نیز با ابتکار این کشور تشکیل شده است.

تاریخچه ای از مهم ترین کارهای فرهنگی مربوط به ایران در گذشته

- قدیمی ترین کتاب مربوط به ایران (تاریخ صفویان) در اروپای جدید با عنوان: Briefve histoire de la guerre de Perse... تألیف Henricus Porcius چاپ پاریس، ۱۵۸۳ میلادی.
- یکی از قدیمی ترین کتب مربوط به ایران در اروپای جدید با عنوان

تعداد آثار منتشر شده توسط انستیتوها و انجمن‌های فرهنگی مربوط به ایران:

- یازده اثر به وسیله انجمن مطالعات ایرانی Societe des Etudes Iraniennes وابسته به دانشگاه پاریس که در سال ۱۹۳۱ تاسیس گردیده ریاست آن بر عهده رنه گوسه Rene Grousset و هنری ماسینیون Henri Massignon بوده است.

- بیست و نه اثر به وسیله انستیتوی فرانسوی باستان‌شناسی شرقی Institut Francais d'Archeologie Orientale این انستیتو در اواخر قرن ۱۹ تاسیس گردیده و به امور مربوط به فعالیت‌های باستان‌شناسی هیات‌های فرانسوی در ایران و بین‌النهرین و خاور نزدیک و آسیای جنوب شرقی سرپرستی می‌کرد.

- گزارش‌های هیات باستان‌شناسی فرانسه در ایران: از این مجموعه پرازش علمی که تحت نظر J. De Morgan و دیگران انتشار یافته است، سال‌های ۱۹۰۰-۱۹۷۳ (۴۷ جلد) در کتابخانه موجود است.

لاتین De Regio Persarum Principatu تألیف Barnabe Brisson چاپ پاریس، ۱۵۹۰ میلادی.

- نخستین دستور زبان فارسی توسط Sancto Josepho Angelus در فرانسه تحت عنوان لاتینی: Gazophylacium Linguae Persarum... چاپ ۱۶۸۴.

- مهم‌ترین سفرنامه مربوط به ایران در اروپا توسط شوالیه دو شاردن J de Chardin Chevalier سیاح نامی فرانسه که در دوران صفویه به ایران مسافرت کرده بود تحت عنوان Journal du voyage du Chevalier Chardin en Perse..

که در لیون در سال ۱۶۸۷ منتشر شده است. - سفرنامه معروف تاورنیه B. Tavernier درباره ایران عصر صفوی چاپ پاریس ۱۷۱۲.

- کتاب معروف نامه‌های ایرانی Letters Persanes اثر ادبی مونتسکیو چاپ پاریس، ۱۷۵۴. - مهم‌ترین اثر باستانی مربوط به ایران در اروپای قرون جدید:

نخستین ترجمه کامل اوستا توسط انکتیل دوپرون Anquetil-Duperron از روی متن اصلی اوستایی در سه جلد، چاپ پاریس، ۱۷۷۱.

- اثر معروف Burnouf ترجمه و نبدیداد، چاپ پاریس، ۱۸۲۹-۱۸۴۳. - اثر دیگری از Burnouf در مورد ریگ ودا چاپ پاریس، ۱۸۶۳.

- ترجمه و متن کامل شاهنامه فردوسی به زبان فرانسه همراه با متن فارسی توسط ژول مول Jules Mohl ایران‌شناس نامی فرانسه، نشریه چاپخانه امپراتوری فرانسه، ۱۸۳۸-۱۸۷۸ در ۷ جلد. (این کتاب را از لحاظ چاپ نفیس‌ترین اثر چاپی فرانسه در قرن ۱۹ دانسته‌اند).

- کتاب گوینو Gobineau به نام «تاریخ ایرانیان» Histoire des Perses... چاپ پاریس، ۱۸۶۹.

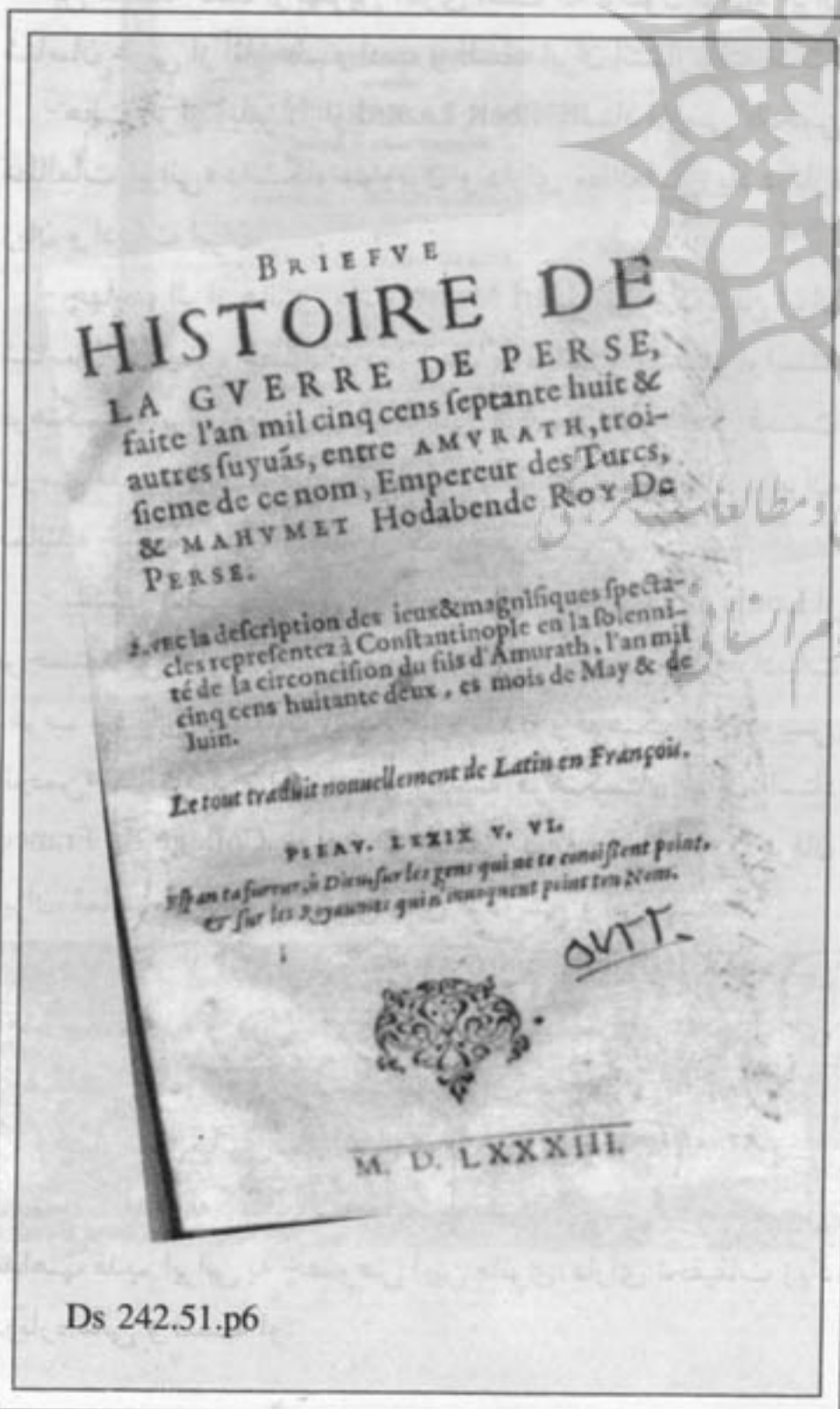
- مطالعات ایرانی Etudes Iraniennes تألیف ایران‌شناس بزرگ قرن نوزدهم فرانسه دارمستتر Darmesteter چاپ پاریس، ۱۸۷۳ در ۲ جلد.

- کتاب دیولافوا Dieulafoy به نام «هنر باستانی ایران» چاپ پاریس، ۱۸۸۴-۱۸۸۵ در ۵ جلد.

دیولافوا و خانم او چندین سال برای تحقیقات باستان‌شناسی در ایران به سر برده بودند و خانم «ژان دیولافوا» گزارش این سفر را در کتاب بزرگ و جامعی به نام «ایران، کلد و شوش» منتشر کرد.

- کتاب مرگان J. De Morgan به نام «ماموریت علمی در ایران» درباره نخستین حفاریات فرانسویان در شوش، چاپ پاریس، ۱۸۹۴-۱۹۰۴ در ۲ جلد.

- جنگ ایرانی Anthologie Persane از هانری ماسه، چاپ پاریس، ۱۹۵۰.

۶۹
کتابخانه

این مجموعه در نوع خود از عالی ترین انتشارات علمی و تحقیقی مربوط به ایران در جهان غرب است.

ذکر اجمالی از ایران شناسان فرانسوی و تعداد آثار موجود آنها در کتابخانه

- سه اثر از ژان اوین Jean Aubin استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سوربن که دارای تحقیقات وسیع درباره آثار ایرانی می باشد.
- نوزده اثر از امیل بنونیست Emile Benveniste استاد College de France، رییس دوم انجمن بین المللی لهجه شناسی ایران، متخصص جهانی زبان ها و لهجه های قدیم و جدید ایرانی.
- سی و هفت اثر از هانری کربن Henry Corbin مشاور کتابخانه ملی پاریس، متخصص برجسته عرفان و تصوف ایران - رییس قسمت ایران شناسی انستیتوی فرهنگی فرانسه در ایران - مدیر کتابخانه ایرانی Bibliotheque Iranienne این انستیتو متن و ترجمه ۵۶ اثر کلاسیک فارسی را انتشار داده است که در این کتابخانه موجود است. این سلسله کتب از بهترین آثاری است که تاکنون توسط ایران شناسان غربی از آثار علم و ادب و فلسفه ایران انتشار یافته است.
- هفت اثر از ژیلبر لازار Gilbert Lazard استاد فارسی «انجمن مطالعات ایرانی» دانشگاه سوربون و دارای مطالعات زیاد درباره زبان و ادبیات ایران.

- چهارده اثر از هانری ماسه Henri Masse از بزرگ ترین ایران شناسان معاصر، عضو آکادمی علوم فرانسه و عضو وابسته فرهنگستان ایران، رییس کمیته فرانس ایران، استاد و رییس قسمت فارسی مدرسه زبان های شرقی، مترجم آثاری از بزرگان ادب ایران، نماینده خاورشناسی فرانسه در کنگره فردوسی و ابن سینا.
- بیست و سه اثر از لوئی ماسینیون Louis massignon از برجسته ترین خاورشناسان معاصر جهان، متخصص زبان و ادبیات عرب و دارای مطالعات زیاد درباره تمدن و فرهنگ ایران، رییس انجمن مطالعات ایرانی، عضو وابسته فرهنگستان ایران، استاد College de France، مولف اثر جامعی درباره «حلاج» و عرفان ایران، نماینده فرانسه در کنگره های فردوسی و ابن سینا.

- هفت اثر از آندره پارو Andre parrot استاد هنر هخامنشی «مدرسه لوور» و موزه دار کل موزه های ملی فرانسه. دارای تحقیقات جامع درباره هنر باستانی ایران.

- چهار اثر از هانری شارل پونک Henri - charles Puech رییس مطالعات مدرسه مطالعات عالی «دانشگاه پاریس» - متخصص مذاهب قدیم ایرانی به خصوص آیین مانوی، دارای تحقیقات زیاد درباره مانوی و فلسفه او.

- دو اثر از شارل ویرولو Charles Virolleaud رییس انجمن آسیایی فرانسه، عضو آکادمی خطوط تاریخی فرانسه، صاحب آثار متعدد درباره باستان شناسی ایرانی.

- یازده اثر از گاستون ویت Gaston Wiet استاد College de France، عضو انستیتوی باستان شناسی فرانسه، استاد آموزشگاه زبان های شرقی زنده پاریس، عضو آکادمی ادبیات فرانسه.
- ده اثر از آندره گدار A. Godard رییس هیات باستان شناسی فرانسه در ایران.

- بیست و شش اثر از رومان گیر شمان Roman Ghirshman رییس هیات باستان شناسی فرانسه در ایران.

هلند:

روابط فرهنگی ایران و هلند از اوایل قرن ۱۷ میلادی آغاز گردید و در قرون بعد در اثر ایجاد مرکز فرهنگی معروف شرقی «لیدن» و چندین کانون دیگر خاورشناسی و ایران شناسی، این کشور به صورت یکی از مراکز رواج ادب و فرهنگ ایران در اروپا درآمد.

تاریخچه ای از مهمترین کارهای فرهنگی مربوط به ایران در گذشته (موجود در این کتابخانه):

- کتاب «قواعد زبان فارسی» از نخستین کتاب های اروپایی در این زمینه تحت عنوان «عنصرهای زبان فارسی = Rudimenta Linguae Persicae» اثر Loudovicus de Dieu چاپ لوگدونیه باتاواروم به سال ۱۶۳۹.

- کتاب Historia Christi در زندگی نامه حضرت مسیح به دو زبان فارسی و لاتین اثر یرونیوس خاویه چاپ لوگدونیه باتاواروم به سال ۱۶۳۹.

- کتاب Historia S. Petri در زندگی نامه پطرس حواری به دو زبان فارسی و لاتین اثر یرونیوس خاویه چاپ لوگدونیه باتاواروم به سال ۱۶۳۹.

- کتاب Holsteyn درباره سفر به ایران تحت عنوان "Persiaensche reyse der vorstelyke gefantevyt ..." چاپ آمستردام، ۱۶۵۱.

- کتاب سفرنامه دو برین باستان شناس هلندی که در سال ۱۶۵۱ به ایران آمده است، تحت عنوان "Voyages au Levant ..." در ۵ جلد چاپ آمستردام، ۱۷۳۲.

- مجموعه نفیسی به نام «فرهنگ فارسی - ایتالیایی - لاتین - فرانسه» تحت عنوان "Gazophylacium Linguae Persarum ..." چاپ آمستردام، ۱۶۸۴.

اسلام‌شناسی به زبان فارسی و عربی است که باهتمام مستشرقین نامی منتشر گردیده است.

قدیمی‌ترین کتاب موجود از انتشارات بریل در کتابخانه «کتاب البلدان» یعقوبی است که یک بار به اهتمام م. دخویه در لوگدون با تاواروم و بار دیگر به اهتمام ت. ج. جوینبول در لیدن به سال ۱۸۶۰ منتشر شده است.

جدیدترین کتابی که از انتشارات این ناشر در کتابخانه موجود است، تحت عنوان "A Comparative Lexical study of Quranic Arabic" اثر Martin R. Zammit است که به وسیله بریل در سال ۲۰۰۲ منتشر شده است.

- اثر تحقیقی مهمی توسط Isaac de Beausobre درباره تاریخ مانی و آیین مانوی در دو جلد تحت عنوان "Histoire Critique de Manichee et du manicheisme" چاپ آمستردام، ۱۷۳۴-۱۷۳۹.

چاپخانه و انتشارات بریل E. J. Brill

بریل در لیدن هلند یکی از چاپخانه‌ها و ناشرانی است که سال‌هاست در حوزه شرق‌شناسی فعالیت دارد. از انتشارات این موسسه ۴۵۳ عنوان کتاب به زبان‌های مختلف در کتابخانه موجود است. حدود ۱۲۰ عنوان از این تعداد شامل متون مربوط به ایران‌شناسی و

G q3 .y31 G6

BT 300 .x32

